

นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นกับความตื่นตัวทางการเมือง

กฤษชพลณ์ บุญครอง¹ และศิวัช ศรีโศคนกุล²

ได้รับบทความ: 9 พฤษภาคม 2562

แก้ไขบทความแล้วเสร็จ: 18 กรกฎาคม 2562

ตอบรับตีพิมพ์: 22 กรกฎาคม 2562

เผยแพร่: 27 ธันวาคม 2562

บทคัดย่อ

การตื่นตัวทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับเยาวชน ซึ่งถือเป็นอนาคตของชาติ ดังนั้น บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความตื่นตัวทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่จะขึ้นในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 และ 2) เพื่อศึกษาทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีต่อการเลือกตั้ง โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 600 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า สถาบันกล่อมเกลางานการเมืองมีบทบาทต่อความตื่นตัวทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.12, SD = 0.28) วัฒนธรรมทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.31, SD = 0.31) นักศึกษาร้อยละ 97.77 มีความเข้าใจทางการเมืองเป็นอย่างดี แต่มีความสนใจทางการเมืองค่อนข้างน้อย การมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.55, SD = 0.42) และนักศึกษารับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ คือ เฟซบุ๊ก มากที่สุด สรุปโดยภาพรวมนักศึกษา

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารท้องถิ่นยุคใหม่ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ผู้นิพนธ์ประสานงาน

อีเมล: kritchaponb@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำกลุ่มวิจัยการบริหารกิจการท้องถิ่นและการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

อีเมล: siwasri@kku.ac.th

มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีความตื่นตัวทางการเมืองในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นผลมาจากการถูกปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในช่วงที่ผ่านมา

ทัศนคติที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักศึกษาคิดว่าจะออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งร้อยละ 97.33 เหตุผลหลักในการตัดสินใจเลือก คือ นโยบาย ในอนาคต ประเทศไทยน่าจะมีการรัฐประหารขึ้นอีก และนักศึกษาส่วนใหญ่คิดว่าจะเลือกพรรคอนาคตใหม่ มากที่สุด

คำสำคัญ: ความตื่นตัวทางการเมือง/ นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น/ การเลือกตั้ง/

ทัศนคติทางการเมือง/ การเลือกตั้งวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2562

KHON KAEN UNIVERSITY STUDENTS AND POLITICAL AWARENESS

Kritchapon Boonkrong¹ and Siwach Sripokangkul²

Received: May 9, 2019

Revised: July 18, 2019

Accepted: July 22, 2019

Available Online: December 27, 2019

ABSTRACT

Political Awareness is an important factor for young people regarded as the future of the nation. This research was aimed to 1) study the political awareness of Khon Kaen University (KKU) students towards the general election held on 24 March 2019 and 2) investigate the political attitudes of KKU students towards the election. The sample group used in this study was 600 youths. The purposive sampling was applied, and questionnaires were used as the research method. Statistical tools were used to analyze data including frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The finding shows that institutes of political socialization affect the political awareness at a moderate level ($\bar{X}$ = 2.12, SD = 0.28). Political culture is at a moderate level ($\bar{X}$ = 2.3, SD = 0.31). 99.77 percent of KKU students has political understanding well, but they have little knowledge and interest in politics. The level of political participation of KKU students is at a moderate level ($\bar{X}$ = 1.55, SD = 0.42). Facebook is the mostly social network that KKU

¹ Master Degree Student in Department of Local Administration, College of Local Administration, Khon Kaen University, Khon Kaen Province, Thailand.
Corresponding author
E-mail: kritchaponb@gmail.com

² Associate Professor Dr., Lecturer, Public Administration Program in Local Government, College of Local Administration, Khon Kaen University, Khon Kaen Province, Thailand.
E-mail: siwasri@kku.ac.th

students use to receive political news, the overall level of political awareness of KCU students is at a moderate level, resulting from being banned to talk about politics in the past.

About attitudes towards the 2019 Thai general election, 97.33 percentages of KCU students will go out for voting. The main reason to vote is a policy. In the future, Thailand has the tendency to have the coup. Most of the KCU students will vote for the Future Forward Party.

KEYWORDS: Political Awareness/ Khon Kaen University Students/ Election/
Political Attitude/ Election on 24 March 2019

บทนำ

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบประชาธิปไตยโดยคณะราษฎร เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 นับถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 86 ปี ที่ระบอบประชาธิปไตยมีบทบาทในการปกครองประเทศเป็นอย่างมาก แต่ถึงกระนั้นระบอบประชาธิปไตยของไทยมิได้มั่นคงและเป็นที่ยอมรับของประชาชน อย่างแท้จริง ระบอบประชาธิปไตยของไทยยังอ่อนแอ และไม่สามารถพัฒนาไปสู่เนื้อหาและ รูปแบบที่สมบูรณ์ได้ สิ่งที่ยังบอกเราได้ก็คือ การที่ยังมีการปฏิวัติรัฐประหาร ล้มล้าง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่เสมอ ซึ่งมีนักวิชาการให้คำจำกัดความเหตุการณ์ เช่นนี้ว่า “วงจรอุบาทว์ของการเมืองไทย” (ชัยอนันต์ สมุทวณิช และเชาวนะ ไตรมาศ, 2556)

การเมืองไทยในช่วงที่ผ่านมา นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 จะเห็นได้ว่าเกิดความวุ่นวาย เป็นอย่างมาก เนื่องจากการไม่ยอมรับกติกาสากลที่เคยปฏิบัติกันมาของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ (สีบวงษ์ สุขะมงคล, 2557) นักการเมืองส่วนใหญ่ขาดจริยธรรมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เน้นสร้าง มวลชนเพื่อสนองตอบแก่อำนาจของตนเองโดยไม่สนใจปัญหาปากท้องของประชาชน นโยบายการหาเสียงเป็นเพียงเครื่องมือที่สร้างความชอบทำในการได้มาซึ่งอำนาจเท่านั้น เมื่อถึงจุดวิกฤตระบอบการเมืองไทยมักจะถูกล้มล้างโดยทหาร (สรศักดิ์ กำจาย, 2549)

ดังนั้นจึงมีนักวิชาการบางคนกล่าวว่าถ้าอยากเห็นการเมืองแบบใหม่ต้องให้คน รุ่นใหม่เข้ามาทำงานการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ที่ได้กำหนดให้คนที่มิอายุ 18 ปี ณ วันเลือกตั้งสามารถใช้สิทธิลงคะแนนเสียง เลือกตั้งได้ หากนับเวลาหลังการปฏิวัติเมื่อปี พ.ศ.2557 เกือบ 5 ปี ที่ระบอบประชาธิปไตย ของไทยหยุดชะงักลง มีจำนวนคนรุ่นใหม่ที่ยังไม่เคยเลือกตั้งประมาณ 6 ล้านคน ที่รอใช้ สิทธิทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย เมื่อวิเคราะห์ตามสัดส่วนการจัดสรร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบจัดสรรปันส่วนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว เสียงของคนกลุ่มนี้จะเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 71 คน ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญ ในการจัดตั้งรัฐบาลในอนาคต (ทีมข่าวการเมือง Voice TV, 2562) นอกจากนี้ในช่วงก่อน การเลือกตั้งที่กำลังจะมาถึงมีหลายหน่วยงาน องค์กร รวมถึงสื่อมวลชน ได้ให้ความสนใจ เกี่ยวกับกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ยังไม่เคยเลือกตั้ง ได้จัดเวทีเสวนา กิจกรรมรณรงค์ออกเสียง เลือกตั้ง รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ที่สื่อถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกมากมาย เช่น เสวนา

วิชาการเรื่อง “การเมืองกับคนรุ่นใหม่” จัดขึ้นเนื่องในวันครบรอบ 70 ปี คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเวทีกิจกรรมคนรุ่นใหม่หัวใจประชาธิปไตย จัดโดยทีมข่าวช่อง 3 คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ เป็นต้น

นักศึกษามหาวิทยาลัยเป็นอีกกลุ่มตัวแทนคนรุ่นใหม่ที่มีบทบาทต่อการเมืองไทยมาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ.2475 (วิทยากร เชียงกูล, 2556) ปรากฏเด่นชัดเมื่อปี พ.ศ.2508 ที่กลุ่มคนคิดใหม่ได้รวมตัวกันทำกิจกรรมทางสังคมและกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น จนนำไปสู่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ที่สามารถล้มรัฐบาลเผด็จการของจอมพลถนอม กิตติขจร นำมาสู่การเลือกตั้ง ส.ส. และมีรัฐบาลที่มาจากพลเรือน อย่างไรก็ตาม นักศึกษาเป็นเพียงพลังบริสุทธิ์ ไม่มีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นรูปธรรม อำนาจถูกเปลี่ยนมือจากกลุ่มทหาร กลายเป็นของกลุ่มนักการเมือง ที่มองเห็นประโยชน์ของตนมากกว่าความอยู่ดีกินดีของประชาชน ซึ่งพวกเขาไม่ต้องการการเปลี่ยนแปลง จึงพยายามต่อต้านกลุ่มนักศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ จนนำไปสู่การปราบปรามเช่นฆ่านักศึกษาครั้งใหญ่ ในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ซึ่งนับเป็นเหตุการณ์การที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยถอยหลังครั้งใหญ่ ซึ่งนับแต่นั้นมานักศึกษาได้ลดบทบาททางการเมืองลงไปมาก

หากกล่าวถึงการเรียกร้องประชาธิปไตยของกลุ่มนักศึกษาในห้วงหลังการปฏิวัติรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ.2557 ที่ผ่านมานอกเหนือจากกรุงเทพมหานครแล้ว จังหวัดขอนแก่นเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีการพูดถึง เพราะมีข่าวการเรียกร้องประชาธิปไตยของนักศึกษาที่แสดงจุดยืนทางการเมืองไม่เอาเผด็จการของ กลุ่มดาวดิน และยังมีข่าวใหญ่ระดับประเทศที่ทหารควบคุมตัวกลุ่มคนที่ต่อต้านรัฐประหาร ตรวจค้น ยึดอาวุธ และขยายผลจับกุมผู้ร่วมกระทำการนับ 20 คน ซึ่งเรียกปฏิบัติการครั้งนี้ว่า "ขอนแก่นโมเดล" ประกอบกับจังหวัดขอนแก่นเป็นฐานเสียงของคนเสื้อแดงที่นิยมในตัว ดร.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีอีกด้วย และจากประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การแบ่งเขตเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2561 จังหวัดขอนแก่นมีจำนวนเขตเลือกตั้งทั้งหมด 10 เขต มากสุดเป็นอันดับที่ 3 ของประเทศเท่ากับจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นรองแค่ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดนครราชสีมา ดังนั้นเมื่อพูดถึงเรื่องการเมือง จังหวัดขอนแก่นเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่น่าสนใจศึกษา

ดังที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า จังหวัดขอนแก่น ค่อนข้างมีความตื่นตัวทางการเมืองอยู่มาก โดยเฉพาะกลุ่มของคนรุ่นใหม่ที่อยู่ในระดับอุดมศึกษา และโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้วยเหตุผลที่มาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นศูนย์กลางของการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นศูนย์รวมทางความคิด สติปัญญา รวมถึงความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ ทำให้มีคนจากหลากหลายภูมิภาคสนใจที่จะเข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นจำนวนมาก ประกอบกับมีการแสดงออกทางการเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่นผ่านสื่อต่าง ๆ บ่อยครั้ง ซึ่งเมื่อเราพูดถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น จึงมักเป็นตัวเลือกแรก ๆ ที่คนต้องนึกถึง

ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ มุ่งศึกษาถึงความตื่นตัวทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ยังไม่เคยเลือกตั้งหลังการปฏิวัติรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 ว่ามีความตื่นตัวทางการเมืองมากน้อยเพียงใด และมีทัศนคติต่อการเลือกตั้งที่กำลังจะมีขึ้นอย่างไร ซึ่งผลที่ได้จะนำไปสู่การเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยที่เข้มแข็งให้เกิดขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความตื่นตัวทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่จะมีการเลือกตั้งในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2562
2. เพื่อศึกษาทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีต่อการเลือกตั้ง

ทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเรื่อง “ความตื่นตัวทางการเมือง” ปัจจุบันเริ่มถูกนำมาใช้เป็นตัวชี้วัดในการวัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยในวงกว้างมากขึ้น เนื่องจากถือว่าความตื่นตัวทางการเมืองหรือการเคลื่อนไหวทางการเมือง เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความมั่นคงของระบอบประชาธิปไตยของประเทศ ซึ่ง ลิขิต ธีรเวคิน (2529) ได้กล่าวว่า “ความตื่นตัวทางการเมือง” ต้องขึ้นกับองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. ภูมิภาคทางการเมืองของผู้สมัครและผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง รวมทั้งต้องมีความรู้ มีข้อมูลข่าวสาร และต้องมีจิตสำนึกที่จะรักษาไว้ซึ่งการปกครองแบบประชาธิปไตย

2. วัฒนธรรมทางการเมืองต้องเน้นสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรม และน้ำใจนักกีฬา โดยปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งของการเลือกตั้ง

3. การจัดหลักสูตรวิชาที่เกี่ยวกับระบอบปกครองแบบประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นในการสร้างจิตสำนึกในเรื่องอุดมการณ์ จริยธรรมทางการเมือง มารยาททางการเมือง กระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยนำตัวอย่างการเมืองที่ดีจากประเทศต่าง ๆ รวมทั้งส่วนดีที่เกิดขึ้นในประเทศ

ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความตื่นตัวทางการเมือง 5 ประเด็น ดังรายละเอียดที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดหลัก 5 ประเด็น ที่มีส่วนสำคัญในการสร้างความตื่นตัวทางการเมืองให้กับนักศึกษา (วัฒนา เสงี่ยมพร, 2555; ภูสิทธิ์ ชันติกุล, 2553; สมปอง รักษาธรรม, 2552; วรา วัฒนางตุรพร, 2545) ประกอบด้วย

1. สถาบันการกล่อมเกลางานทางการเมือง คือ กระบวนการอบรมปลูกฝังหรือถ่ายทอดให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ ความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ และเกิดพฤติกรรมทางการเมืองรูปแบบต่าง ๆ

2. วัฒนธรรมทางการเมือง คือ แบบแผน พฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล ซึ่งเป็นผลจากความเชื่อ ค่านิยม และทศนคติทางการเมืองของบุคคลที่ได้รับการปลูกฝังอบรม และถ่ายทอดสืบทอดต่อกันมา

3. ความเข้าใจทางการเมือง และความรู้ความสนใจทางการเมือง คือ ความเข้าใจในเรื่องของการเมือง และความสนใจที่จะติดตามข่าวสารทางการเมือง

4. การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การที่คนมีสิทธิทางการเมืองตามที่กฎหมายกำหนด และออกไปใช้สิทธินั้นอย่างสม่ำเสมอ

5. เทคโนโลยีสมัยใหม่กับการเมือง คือ ช่องทางการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองรูปแบบใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมการเมืองรูปแบบใหม่ ๆ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดประชากรคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่เข้าศึกษา นับจากปีการศึกษา 2557 (รหัส 57) ถึงปัจจุบัน ปีการศึกษา 2562 (รหัส 62) และเป็นผู้ที่ยังไม่เคยเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) มาก่อน โดยแบ่งกลุ่มประชากร ออกเป็น 3 กลุ่ม ตามกลุ่มวิชาชีพที่ศึกษา ได้แก่ กลุ่มวิชาชีพวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มวิชาชีพมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน กลุ่มละ 200 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 600 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดตอบเอง ประกอบไปด้วย 7 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) สถาบันการกล่อมเกลາทางการเมือง 3) วัฒนธรรมทางการเมือง 4) ความเข้าใจทางการเมือง และความรู้ความสนใจทางการเมือง 5) การมีส่วนร่วมทางการเมือง 6) เทคโนโลยีสมัยใหม่กับการเมือง 7) ทศนคติต่อการเลือกตั้ง ซึ่งแบบสอบถามผ่านการปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญและทดสอบความเที่ยงแล้ว การวัด แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ประกอบด้วย ตอนที่ 2 ตอนที่ 3 และตอนที่ 5 แบ่งระดับ การวัดความตื่นตัวเป็น 3 ระดับได้แก่ มาก ปานกลาง น้อย ส่วนที่ 2 ประกอบด้วย ตอนที่ 4 แบ่งการวัดออกเป็น ใช่ (ทราบ) และไม่ใช่ (ไม่ทราบ) ส่วนที่ 3 ประกอบด้วย ตอนที่ 6 แบ่งการวัดออกเป็น ใช่ และไม่ใช่ และส่วนที่ 4 เป็นข้อมูลในตอนที่ 7 เป็นข้อมูลที่ เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งแบบอิสระ

การแปลผล ส่วนที่ 1) แบ่งตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2545) วิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และกำหนดค่าคะแนน ของการวัด และเกณฑ์ระดับออกเป็น ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1-1.49 หมายถึง ระดับความตื่นตัว น้อย ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.5-2.49 หมายถึง ระดับความตื่นตัวปานกลาง และค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.5-3 หมายถึงระดับความตื่นตัวมาก ส่วนที่ 2) ตอนที่ 4 กำหนดเกณฑ์คำตอบมี 2 คำตอบ คือ ใช่หรือไม่ใช่ โดยข้อที่ตอบถูกจะได้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดจะได้ 0 คะแนน และนำ คะแนนมารวมกันหาค่าเฉลี่ย การแปลผลคะแนนพิจารณาโดยการนำเกณฑ์ของ บลูม (Bloom, 1967) แบ่งได้เป็นคะแนนมากกว่าร้อยละ 80 หมายถึงระดับมาก คะแนนระหว่าง ร้อยละ 60-80 หมายถึงระดับปานกลาง และคะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 หมายถึงระดับ น้อย และส่วนที่ 3) ตอนที่ 6 วิเคราะห์โดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์จากการตอบคำถาม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถามรายบุคคล โดยขอความอนุเคราะห์ให้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ระยะเวลาการเก็บข้อมูล 15 กุมภาพันธ์-23 มีนาคม 2562

การวิเคราะห์ข้อมูล จัดทำฐานข้อมูลด้วยโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์เพื่อหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

อัตราตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 100 (600/600)

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย (ร้อยละ 50.17) สถานภาพการสมรสโสด คิดเป็นร้อยละ 99 การนับถือศาสนาของผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 97.83 นับถือศาสนาพุทธ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 39.83 และภูมิลำเนา กลุ่มตัวอย่างมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 89.50

ตอนที่ 2 สถาบันการกล่อมเกลາทางการเมือง

การกล่อมเกลາทางการเมืองโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາทางการเมืองมากที่สุดคือ สถาบันสื่อมวลชน มีค่าเฉลี่ย 2.37 ลงลงมาค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันคือ สถาบันการศึกษา และกลุ่มเพื่อน มีค่าเฉลี่ย 2.26 และ 2.23 ตามลำดับ และสถาบันที่มีผลต่อความตื่นตัวทางการเมืองน้อยที่สุดคือ สถาบันทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย 1.81 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาพรวมการกล่อมเกลาทางการเมืองผ่านสถาบันต่าง ๆ

การกล่อมเกลาทางการเมือง	$\bar{X}$	SD	แปลผล
สถาบันครอบครัว	1.98	0.43	ปานกลาง
กลุ่มเพื่อน	2.23	0.47	ปานกลาง
สถาบันการศึกษา	2.26	0.45	ปานกลาง
สถาบันสื่อมวลชน	2.37	0.41	ปานกลาง
สถาบันทางการเมือง	1.81	0.35	ปานกลาง
เฉลี่ย	2.12	0.28	ปานกลาง

ตอนที่ 3 วัฒนธรรมทางการเมือง

จากผลการสำรวจพบว่าวัฒนธรรมความตื่นตัวทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.31 ประเด็นที่มีความตื่นตัวมากที่สุดคือ เป็นเรื่องธรรมดาที่ทุกคนจะได้รับสิทธิทางกฎหมายเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นคนจน คนรากหญ้า หรือ คนรวย คนมีเงิน มีค่าเฉลี่ย 2.70 รองลงมาคือ เรื่องการเมืองและการปกครองเป็นเรื่องของประชาชนทุกคน ไม่ใช่เฉพาะนักการเมือง หรือคนบางกลุ่มเท่านั้น มีค่าเฉลี่ย 2.63

ในขณะที่วัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความตื่นตัวทางการเมืองน้อยที่สุดคือ กลุ่มคำถามเชิงลบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 1.85 คือ บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาลก็เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้รัฐบาลสามารถทำงานได้ และในการจ้างใครมาทำงานสักคน เราควรเลือกให้ออกาสแก่ญาติหรือเพื่อนก่อน แม้ว่าจะมีบุคคลอื่นที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงานนั้นมากกว่าก็ตาม รายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วัฒนธรรมทางการเมืองกับความตื่นตัวทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประเด็นการพิจารณา	$\bar{X}$	SD	ระดับความตื่นตัว
1. ท่านมีความเชื่อมั่น และชื่นชมในระบอบการปกครองที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุด ที่จะสามารถแก้ปัญหาของชาติให้มั่นคงยั่งยืน และมีความเหมาะสมต่อการปกครองในประเทศไทย	2.42	0.64	ปานกลาง
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ผู้นำรัฐบาลเปรียบเสมือนหัวหน้าครอบครัวใหญ่ ฉะนั้นเราควรจะทำตามการตัดสินใจของรัฐบาล	1.99	0.74	ปานกลาง
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ว่าเรื่องการเมืองและการปกครองเป็นเรื่องของประชาชน ทุกคน ไม่ใช่เฉพาะนักการเมือง หรือคนบางกลุ่มเท่านั้น	2.63	0.57	มาก
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่ทุกคนจะได้รับสิทธิทางกฎหมายเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นคนจน คนรากหญ้า หรือคนรวย คนมีเงิน	2.70	0.51	มาก
5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ระบบพรรคพวก เครือญาตินั้น ถือเป็นค่านิยมที่มีความสำคัญทางการเมืองทั้งจากในอดีตจนถึงปัจจุบัน	2.25	0.73	ปานกลาง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเด็นการพิจารณา	$\bar{X}$	SD	ระดับ ความตื่นตัว
6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ว่า การช่วยเหลือเกื้อกูลกันหรือระบบอุปถัมภ์นั้นยังเป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคมไทย	2.47	0.64	ปานกลาง
7. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า กฎกติกา กฎหมาย ในปัจจุบันไม่สามารถแก้ปัญหาสถานการณ์ทางการเมืองของไทยได้	2.44	0.61	ปานกลาง
8. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ว่าทหาร ควรลดบทบาทที่มีต่อเรื่องการเมืองไทย	2.55	0.54	มาก
9. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ว่า การเมืองไทยเป็นเรื่องของทุกคน ไม่ใช่เฉพาะกลุ่มชนชั้นนำ ทหาร นักธุรกิจ ผู้มีการศึกษาสูงเท่านั้น	1.92	0.76	ปานกลาง
10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ว่า ปัจจุบันคนไทยยังมีค่านิยมเคารพนับถือคนที่มีเงิน กลุ่มคนชั้นสูงทางสังคม และคนที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานระดับสูงอยู่เช่นเดิม	2.46	0.65	ปานกลาง
11. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ การเคลื่อนไหว ชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ย่อมมีผลประโยชน์แอบแฝงอยู่ด้วยเสมอ	2.45	0.61	ปานกลาง
*12. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ว่า บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาลก็เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้รัฐบาลสามารถทำงานได้	1.85	0.82	ปานกลาง
13.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ว่า บุคคลที่มีการศึกษาดึกว่าควรจะมีบทบาทในทางการเมืองมากกว่าคนที่มีการศึกษาน้อยกว่า	2.13	0.7	ปานกลาง
14. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ว่า คนที่มีประวัติส่วนตัวไม่ดี สามารถทำงานทางการเมืองให้ได้ดี	2.11	71	ปานกลาง
*15. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ว่า ในการจ้างใครมาทำงานสักคน เราควรเลือกให้โอกาสแก่ญาติหรือเพื่อนก่อน แม้ว่าจะมีบุคคลอื่นที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงานนั้นมากกว่าก็ตาม	1.85	0.82	ปานกลาง
16. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ว่าผู้หญิงสามารถเป็นนักการเมืองที่ดีเท่าเทียมกับผู้ชายได้	2.60	0.58	มาก
17. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ว่า เด็กสามารถขัดหรือไม่ทำตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ได้ ถ้าหากสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง	2.45	0.65	ปานกลาง
เฉลี่ย	2.31	0.31	ปานกลาง

*คำถามเชิงลบ

ตอนที่ 4 ความเข้าใจทางการเมือง และความรู้ความสนใจทางการเมือง

พบว่า ความเข้าใจทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น มีความเข้าใจทางการเมืองในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 97.77 โดยมีผู้ตอบคำถามในระดับมาก 582 คน คิดเป็นร้อยละ 97 ระดับปานกลาง 17 คน คิดเป็นร้อยละ 2.83 และระดับน้อย 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.17 ดังตารางที่ 3

และในประเด็นคำถาม ความรู้ความสนใจทางการเมือง พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นมีความรู้ความสนใจทางการเมืองในระดับน้อยค่าเฉลี่ย 18.65 โดยมีผู้ตอบคำถามถูกระดับน้อย 595 คน คิดเป็นร้อยละ 99.17 ระดับปานกลาง 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.83 รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ความเข้าใจทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น

ความเข้าใจทางการเมือง	ใช่	ร้อยละ	ไม่ใช่	ร้อยละ
1. ทุกคนมีสิทธิ แสดงความคิดเห็นทางการเมืองทั้งสอดคล้องหรือแตกต่างกับผู้อื่น	598	99.67	2	0.33
2. การออกเสียงเลือกตั้งโดยอิสระเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตยที่ท่านจะลงคะแนนเสียงให้ใครก็ได้ที่ท่านชื่นชอบ	597	99.50	3	0.50
3. ทุกคนมีสิทธิในการแสดงออกทางการเมือง แสดงความนิยมชมชอบพรรคการเมือง ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายใดภายใต้กรอบกฎหมาย	591	98.50	9	1.50
4. ท่านสามารถเลือกผู้แทนที่ดีจากพรรคการเมืองใดก็ได้ไม่ว่าจะเป็นผู้นำที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกับท่านหรือไม่ก็ตาม	580	96.67	20	3.33
5. มนุษย์ทุกคนเกิดมามีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกันไม่ว่าจะยากดีมีจนหรือเกิดในตระกูลใด ๆ ในสังคมก็ตาม	590	98.3)	10	1.67
6. เสรีภาพของบุคคลเป็นสิทธิโดยธรรมชาติไม่มีใครละเมิดได้	587	97.83	13	2.17
7. ความเห็นของท่านมีความสำคัญแต่ต้องไม่มากไปกว่าที่คนอื่น ๆ ในสังคมมี	581	96.83	19	3.17
8. ท่านไม่มีสิทธิบังคับให้บุคคลอื่นลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามที่ท่านต้องการได้	584	97.33	16	2.67
9. รัฐบาลไม่มีสิทธิแทรกแซงการดำรงชีวิตอยู่โดยชอบของประชาชน	577	96.17	23	3.83

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ความเข้าใจทางการเมือง	ใช่	ร้อยละ	ไม่ใช่	ร้อยละ
10. ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้ถ้าการกระทำดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ	592	98.67	8	1.33
11. ประชาชนมีสิทธิ์ในการออกเสียงเพื่อแสดงจุดยืนทางการเมืองได้คนละ 1 เสียง ไม่ว่าจะเป็นผู้ใดก็ตาม	587	97.83	13	2.17
12. เราทุกคนในฐานะเป็นสมาชิกคนในสังคม สามารถพัฒนาสร้างสรรค์สังคมหรือประเทศชาติให้ดีขึ้นได้	586	97.67	14	2.33
13. การรวมตัวทางการเมืองของกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกันจะทำให้พลังในการต่อสู้ทางการเมืองสูงขึ้นมากกว่าการต่อสู้เพียงลำพัง	578	96.33	22	3.67
14. การตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างสมเหตุสมผลเป็นสิ่งที่รัฐบาลต้องกระทำ	585	97.50	15	2.50
เฉลี่ย		97.72		2.28

ตารางที่ 4 ความรู้ความสนใจทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น

ความรู้ความสนใจทางการเมือง	ทราบ	ร้อยละ	ไม่ทราบ	ร้อยละ
1. พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่เท่าไร	160	26.67	440	73.33
2. รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2560 เป็นฉบับที่เท่าไร	54	9.00	546	91.00
3. รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2560 มีทั้งหมดกี่มาตรา	13	2.17	587	97.83
4. จำนวน ส.ส. แบบแบ่งเขตทั้งประเทศมีทั้งหมดกี่เขต	61	10.17	539	89.83
5. ผู้ที่จะสมัครเป็น ส.ส. ต้องมีอายุกี่ปีขึ้นไป	32	5.33	568	94.67
6. ผู้ที่จะสมัคร ส.ส. ต้องจบการศึกษาระดับใดถึงจะสมัครได้	20	3.33	580	96.67
7. จังหวัดขอนแก่นแบ่งเขตการเลือกตั้ง ส.ส. เป็นทั้งหมดกี่เขต	37	6.17	563	93.83
8. ตาม พรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 สว. มีวาระกี่ปี	90	15.00	510	85.00
9. ท่านทราบหรือไม่ว่าประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติชื่ออะไร	9	1.50	591	98.50
10. ท่านทราบหรือไม่ว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีทั้งหมดกี่คน	18	3.00	582	97.00

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ความรู้ความสนใจทางการเมือง	ทราบ	ร้อยละ	ไม่ทราบ	ร้อยละ
11. ท่านทราบหรือไม่ว่า สว.โดยตำแหน่ง ตาม พรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่ง สว. ปี พ.ศ.2561 มีกี่ตำแหน่ง	29	4.83	571	95.17
12. หัวหน้าพรรคไทยรักษาชาติชื่อว่าอะไร	31	5.17	569	94.83
13. ใครเป็นแคนดิเดต (Candidate) นายกรัฐมนตรีพรรคเพื่อไทย	298	49.67	302	50.33
14. ใครเป็นแคนดิเดต (Candidate)นายกรัฐมนตรีพรรคอนาคตใหม่	406	67.67	194	32.33
15. ใครเป็นแคนดิเดต (Candidate) นายกรัฐมนตรีพรรคพลังประชารัฐ	372	62.00	228	38.00
16. ใครเป็นแคนดิเดต (Candidate) นายกรัฐมนตรีของพรรค ประชาธิปัตย์	322	53.67	278	(46.33)
เฉลี่ย		18.66		81.34

ตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากผลการสำรวจพบว่าความตื่นตัวทางการเมืองในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 1.55 ประเด็นที่มีการตื่นตัวมากที่สุดคือ ท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติ ทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ย 2.47 รองลงมาคือ ท่านชักชวนเพื่อนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติ มีค่าเฉลี่ย 2.18

ขณะที่ความตื่นตัวทางการเมืองน้อยที่สุด คือ ท่านเคยบริจาคเงินช่วยเหลือพรรคการเมือง หรือกลุ่มทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย 1.13 รายละเอียด ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	$\bar{X}$	SD	ระดับ ความตื่นตัว
1. ท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติ ทุกครั้ง หรือจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (ส.ส. ครั้งแรก)	2.47	0.75	ปานกลาง
2. ท่านได้ชักชวนเพื่อน ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งใน ระดับท้องถิ่น และระดับชาติ	2.18	0.7	ปานกลาง
3. ท่านเคยเข้าร่วมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติ	1.60	0.73	ปานกลาง
4. ท่านเคยเข้าร่วมฟังบรรยาย อภิปราย หรือสัมมนาเกี่ยวกับการเมือง พรรคการเมือง ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ	1.76	0.73	ปานกลาง
5. ท่านประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นไป ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งระดับ ท้องถิ่นและระดับชาติ	1.42	0.64	น้อย
6. ท่านสมัครเป็นสมาชิกพรรคใดพรรคการเมืองหนึ่ง	1.30	0.62	น้อย
7. ท่านเคยร่วมหาเสียงให้กับนักการเมือง หรือกลุ่มทางการเมืองท้องถิ่น และการเมืองระดับชาติ ด้วยการติดป้าย หาเสียง ติดสติ๊กเกอร์ เป็นต้น	1.32	0.6	น้อย
8. ท่านเคยบริจาคเงินช่วยเหลือพรรคการเมือง หรือกลุ่มทางการเมือง	1.13	0.35	น้อย
9. ท่านเข้าฟังการปราศรัยของนักการเมืองท้องถิ่น หรือนักการเมือง ระดับชาติ	1.39	0.64	น้อย
10. ท่านเคยเข้าร่วมชุมชนประวั่งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ ที่ทุจริต	1.35	0.62	น้อย
11. ท่านเคยเข้าร่วมชุมนุม เดินขบวน ประวั่งขับไล่รัฐบาล	1.39	0.63	น้อย
12. ท่านเคยเข้าร่วมลงชื่อขับไล่่นักการเมืองท้องถิ่น ระดับชาติ หรือ คณะรัฐบาล	1.26	0.54	น้อย
เฉลี่ย	1.55	0.42	ปานกลาง

ตอนที่ 6 เทคโนโลยีสมัยใหม่กับการเมือง

จากกลุ่มตัวอย่าง 600 ตัวอย่าง พบว่า มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นประจำ 599 ตัวอย่าง คิดเป็น 99.83 เปอร์เซ็นต์ โดยใช้งานอินเทอร์เน็ตเฉลี่ยประมาณ 7.5 ชั่วโมง ต่อวัน ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอันดับแรกคือ Facebook รองลงมาคือ YouTube รายละเอียด ดังตารางที่ 6

ในส่วนของประเด็นคำถามที่ว่า ท่านเป็นเพื่อนหรือกดติดตามแฟนเพจของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง คิดเป็นร้อยละ 42.17 ช่องทางการสื่อสารสมัยใหม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกนักการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ คิดเป็นร้อยละ 96 สื่อโซเชียลมีเดีย ในปัจจุบันมีส่วนทำให้ท่านรู้จักนักการเมืองและพรรคการเมืองมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 97 สื่อโซเชียลมีเดีย ทำให้การเมืองไทยแตกแยกมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 77.33 และสื่อโซเชียลมีเดีย มีส่วนทำให้ท่านอยากออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 92.17 รายละเอียด ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 6 ช่องทางการรับข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น

จำนวนช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการเมือง	จำนวนคน	ร้อยละ
1. Facebook	547	91.17
2. YouTube	361	60.17
3. Twitter	312	52.00
4. Instagram	282	47.00
5. เพื่อน	277	46.17
6. เว็บไซต์ต่าง ๆ	244	40.67
7. โทรศัพท์	216	36.00
8. Line	216	36.00
9. ผู้ปกครอง	152	25.33
10. ครู อาจารย์	80	13.33
11. วิทยู	46	7.67
12. นักการเมือง	45	7.50
13. หนังสือพิมพ์	43	7.17
14. เจ้าหน้าที่รัฐ	13	2.17
15. ช่องทางอื่น ๆ	7	1.17

ตารางที่ 7 เทคโนโลยีสมัยใหม่กับการเมืองที่ส่งผลต่อความตื่นตัวทางการเมือง

เทคโนโลยีสมัยใหม่กับการเมือง	ใช่	ร้อยละ	ไม่ใช่	ร้อยละ
1. ท่านเป็นเพื่อนหรือกดติดตามแฟนเพจของนักการเมืองหรือพรรคการเมืองใด ๆ	253	42.17	347	57.83
2. ช่องทางการสื่อสารสมัยใหม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกนักการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ	576	96.00	24	4.00
3. สื่อโซเชียลมีเดีย มีส่วนทำให้ท่านรู้จักนักการเมืองและพรรคการเมืองมากขึ้น	582	97.00	18	3.00
4. สื่อโซเชียลมีเดีย ทำให้การเมืองไทยแตกแยกมากขึ้น	440	73.33	160	26.67
5. สื่อโซเชียลมีเดีย มีส่วนทำให้ท่านอยากออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองมากขึ้น	553	92.17	47	7.83

ตอนที่ 7 ทศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีต่อการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2562

ในประเด็นแรก ท่านจะออกไปลงคะแนนเสียงในวันเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 97.33 การเลือกตั้งครั้งนี้ไม่เป็นประชาธิปไตยแท้จริง คิดเป็นร้อยละ 65.50 ระเบียบกฎหมายกติกาต่าง ๆ ในการเลือกตั้งครั้งนี้ไม่เป็นกลางทางการเมือง คิดเป็นร้อยละ 74.50 หลังการเลือกตั้ง วันที่ 24 มีนาคม 2562 ประเทศไทยจะเกิดเหตุการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองขึ้นอีก คิดเป็นร้อยละ 61.50 ในอนาคตประเทศไทยจะมีการปฏิวัติรัฐประหารขึ้นอีก คิดเป็นร้อยละ 68.17 เหตุผลหลักในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือนโยบาย คิดเป็นร้อยละ 61.46 และนักศึกษาารู้สึกเบื่อหน่ายทางการเมือง คิดเป็นร้อยละ 77.67 รายละเอียดดังตารางที่ 8

นอกจากนี้ส่วนสุดท้ายเป็นคำถามปลายเปิดที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งในวันที่ 24 มีนาคม 2562 ประกอบด้วยประเด็นที่หนึ่ง ท่านจะเลือกพรรคการเมืองใด ในประเด็นนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ร้อยละ 50.17 โดยเลือกพรรคอนาคตใหม่มากที่สุด ประเด็นที่สองพรรคการเมืองใดจะชนะการเลือกตั้ง ในประเด็นนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ร้อยละ 50 โดยเลือกตอบพรรคเพื่อไทยจะชนะการเลือกตั้งมากที่สุด และในประเด็นสุดท้ายคือ ท่านอยากให้ใครเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป ในประเด็นนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ร้อยละ 53 โดยอยากให้ นายธนารท จีรุงเรืองกิจ เป็นนายกรัฐมนตรีมากที่สุด รายละเอียด ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 8 ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ส.ส. วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562

คำถามเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ส.ส. วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2562	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านออกจะไปลงคะแนนเสียงในวันเลือกตั้งที่จะมาถึง หรือไม่		
ไป	584	97.33
ไม่ไป	9	1.50
ไม่แน่ใจ	7	1.17
3. ท่านคิดว่าจะเปรียบ กฎหมาย กติกาต่าง ๆ ในการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นกลางทางการเมืองหรือเป็นประชาธิปไตยหรือไม่		
เป็นกลาง	74	12.33
ไม่เป็นกลาง	447	74.50
ไม่แน่ใจ	79	13.17
4. ท่านคิดว่าหลังการเลือกตั้ง วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2562 ประเทศไทยจะเกิดเหตุการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองขึ้นอีกหรือไม่		
เกิด	369	61.50
ไม่เกิด	48	8.00
ไม่แน่ใจ	183	30.50
5. ท่านคิดว่าในอนาคตประเทศไทยจะมีการปฏิวัติรัฐประหารขึ้นอีกหรือไม่		
เกิด	409	68.17
ไม่เกิด	41	6.83
ไม่แน่ใจ	150	25.00
7. เหตุผลในการตัดสินใจเลือก ส.ส. ของท่าน ตัดสินใจด้วยเหตุผลใด		
ตัวบุคคล	137	20.00
พรรคการเมือง	119	17.37
นโยบาย	421	61.46
อื่น ๆ	8	1.17
8. ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายทางการเมืองหรือไม่		
เบื่อหน่าย	466	77.67
ไม่เบื่อหน่าย	134	22.33

ตารางที่ 9 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ส.ส. วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2562

ประเด็นคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
ท่านจะเลือกพรรคการเมืองใด		
ไม่ประสงค์ตอบคำถาม	299	49.83
พรรคอนาคตใหม่	227	37.83
พรรคเพื่อไทย	41	6.83
พรรคพลังประชารัฐ	12	2.00
พรรคเศรษฐกิจใหม่	10	1.67
พรรคอื่น ๆ	11	1.84
ท่านคิดว่าพรรคการเมืองใดจะชนะการเลือกตั้ง		
ไม่ประสงค์ตอบคำถาม	300	50.00
พรรคเพื่อไทย	107	17.83
พรรคพลังประชารัฐ	100	16.67
พรรคอนาคตใหม่	85	14.17
พรรคอื่น ๆ	8	1.33
ท่านอยากให้ใครเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป		
ไม่ประสงค์ตอบคำถาม	282	47.00
นายธนธร จีรังเรืองกิจ	232	38.67
นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์	38	6.33
นายมีngthวัณ แสงสุวรรณ	13	2.17
พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	14	2.33
อื่น ๆ	21	3.50

สรุปผลวิจัย

การศึกษาค้นคว้าพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นมีความตื่นตัวทางการเมือง โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยแบ่งแยกเป็นประเด็น 1) การกล่อมเกลางานการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง 2) วัฒนธรรมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง 3) ความเข้าใจทางการเมืองอยู่ในระดับดี แต่ความรู้ความสนใจทางการเมืองค่อนข้างน้อย 4) การมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง 5) เทคโนโลยีสมัยใหม่มีส่วนสำคัญในการรับรู้ข้อมูล

ข่าวสารทางการเมืองและการตัดสินใจในทางการเมือง และทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 นักศึกษาส่วนใหญ่อยากออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ยังคงคิดว่าการเลือกตั้งครั้งนี้ยังมีปัญหาหลาย ๆ ด้านที่อาจจะทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง ซึ่งทำให้คนกลุ่มนี้รู้สึกเบื่อหน่ายทางการเมือง

การกล่อมเกลາทางการเมือง จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองมีบทบาทต่อระดับความตื่นตัวทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นในระดับปานกลาง ซึ่งสถาบันที่มีผลต่อความตื่นตัวทางการเมืองของนักศึกษามากที่สุดได้แก่ สถาบันสื่อมวลชน สถาบันการศึกษา และกลุ่มเพื่อน สอดคล้องกับการศึกษาของ สมปอง รักษาธรรม (2552) ที่พบว่าการกล่อมเกลาทางการเมืองมีผลต่อการตื่นตัวของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 5 จังหวัดภาคใต้ ในระดับปานกลาง โดยสถาบันที่มีผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองมากที่สุดได้แก่ สถาบันการศึกษา รองลงมาคือ สถาบันสื่อมวลชน ส่วนที่แตกต่างกันคือ การศึกษาค้นคว้าพบว่าสถาบันการเมืองส่งผลต่อความตื่นตัวทางการเมืองน้อยที่สุด เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่คิดว่าสถาบันการเมืองทำให้คนในประเทศแตกแยกกัน ส่วนการศึกษาของ สมปองรักษาธรรม (2552) พบว่ากลุ่มเพื่อนส่งผลต่อความตื่นตัวทางการเมืองน้อยสุด ตรงข้ามกับการศึกษาค้นคว้านี้กลุ่มเพื่อน มีผลต่อความตื่นตัวทางการเมืองใกล้เคียงกับลำดับที่ 1 และ 2

วัฒนธรรมทางการเมือง พบว่า นักศึกษามีความตื่นตัวในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ สมปอง รักษาธรรม (2552) ที่ศึกษาความตื่นตัวในประเด็นการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยพบว่า อาตมันปัจเจกภาพ อาตมันทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในภาพรวม ในระดับปานกลาง ซึ่งประเด็นที่น่าสนใจที่นักศึกษามองว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดคือ เป็นเรื่องธรรมดาที่ทุกคนจะได้รับสิทธิทางกฎหมายเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นคนจน คนรากหญ้า หรือคนรวย คนมีเงิน.

ความเข้าใจทางการเมือง และความรู้ความสนใจทางการเมืองคือ ความรู้พื้นฐานทางการเมืองของแต่ละบุคคลและความกระตือรือร้นที่จะติดตามข่าวสารทางการเมือง ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ความเข้าใจทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นค่อนข้างมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองอยู่ในระดับดี เฉลี่ยร้อยละ 97.77 แต่ความรู้ความสนใจทางการเมืองเฉลี่ยน้อย ตอบคำถามถูกต้องเพียงร้อยละ 18.65 โดยนักศึกษส่วนใหญ่สามารถ

ตอบคำถามได้เฉพาะที่เป็นประเด็นที่เป็นข่าวผ่านสื่อต่าง ๆ ส่วนข้อมูลเชิงลึกส่วนใหญ่ไม่สามารถตอบคำถามได้

การมีส่วนร่วมทางการเมือง จากการศึกษาพบว่า โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาสนใจที่จะออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ในประเด็นการมีส่วนร่วมอื่น ๆ นักศึกษาไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร โดยเหตุผลส่วนใหญ่บอกว่าการเมืองเป็นเรื่องที่ยังไกลตัว

เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นอีกเรื่องสำคัญที่ส่งผลต่อความตื่นตัวทางการเมืองของ นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยส่วนใหญ่ นักศึกษามีการใช้งานอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 7.5 ชั่วโมงต่อวัน โดยที่ช่องทางการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองส่วนใหญ่มาจากช่องทาง สื่อโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook YouTube ซึ่งแตกต่างจากสมัยก่อนที่ช่องทางการรับรู้ ข่าวสารมาจาก โทรทัศน์ วิทยุ หรือหนังสือพิมพ์ และนอกจากนี้ นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นยังเห็นว่าสื่อโซเชียลมีเดียมีผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองในหลาย ๆ เรื่องอีกด้วย

ทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 นักศึกษาส่วนใหญ่อยากออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่มองว่าการเลือกตั้งครั้งนี้อาจไม่เป็นประชาธิปไตยเท่าที่ควรเนื่องจาก ระเบียบกฎหมาย กติกาต่าง ๆ ไม่เป็นกลาง จนอาจนำไปสู่ความวุ่นวายทางการเมืองและเกิดการปฏิวัติรัฐประหารขึ้นอีกในอนาคต ซึ่งปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นรู้สึกเบื่อหน่ายกับเรื่องของการเมือง สำหรับเหตุผลในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนใหญ่เลือกจากนโยบาย และประเด็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง นักศึกษาส่วนใหญ่คิดว่าจะเลือกพรรคอนาคตใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดขอนแก่น ที่ พรรคอนาคตใหม่สามารถชนะการเลือกตั้งในเขตนี้ได้ ส่วนพรรคที่คิดว่าจะชนะการเลือกตั้ง คือ พรรคเพื่อไทย และอยากให้ นายธนธร จีรังเรืองกิจ เป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไปมากที่สุด

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความตื่นตัวทางการเมืองเกิดขึ้นได้จาก 1) สถาบันกล่อมเกล่าทางการเมือง ร่วมกับ 2) วัฒนธรรมทางการเมืองที่ถูกปลูกฝังมา ซึ่งจะแสดงออกในรูปของ ความรู้ความเข้าใจ ความสนใจและการมีส่วนร่วมทางการเมือง และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อมหรือสิ่งเร้าใหม่ ๆ เช่น ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารรูปแบบใหม่ เป็นต้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาความตื่นตัวทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความตื่นตัวทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น จากปัจจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษาทั้ง 5 ประการนั้น กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างมีสภาพความตื่นตัวเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ โดยรวมกลุ่มตัวอย่างมีความตื่นตัวระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมปอง รักษาธรรม (2552) โดยผลการศึกษาในประเด็น 1) สถาบันการกล่อมเกลางานทางการเมือง จะส่งผลต่อความตื่นตัวทางการเมืองค่อนข้างมาก เนื่องจาก เป็นสถาบันที่ทุกคนต้องมีปฏิสัมพันธ์ด้วยตลอดเวลา ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญในประเด็นนี้ค่อนข้างมาก 2) วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งของการสร้างความตื่นตัวทางการเมืองซึ่งมีความเกี่ยวเนื่อง และสอดคล้องกับสถาบันการกล่อมเกลางานทางการเมืองอย่างมาก 3) ความเข้าใจทางการเมือง และความรู้ความสนใจทางการเมือง เป็นอีกส่วนสำคัญในการสร้างความตื่นตัวทางการเมืองที่สัมพันธ์กับสถาบันการกล่อมเกลางานทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมือง 4) การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือส่วนที่แสดงออกว่า 3 องค์ประกอบที่กล่าวมาแล้วได้ปลูกฝังค่านิยมทางการเมืองที่ดีให้แก่บุคคลในสังคมหรือไม่ ซึ่งแสดงออกโดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบต่าง ๆ 5) เทคโนโลยีสมัยใหม่กับการเมือง เป็นส่วนสำคัญในสังคมที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกิดขึ้นในรูปแบบใหม่ ๆ มากมายทำให้การแสดงออกทางการเมืองของคนเปลี่ยนไป ซึ่งเมื่อเรานำปัจจัยข้างต้นมาวิเคราะห์ร่วมกันจะแสดงให้เห็นว่า ภาพรวมของความตื่นตัวทางการเมือง มีผลมาจากสิ่งแวดล้อมที่บุคคลนั้น ๆ พบเจอ และเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมและสิ่งเร้ารูปแบบใหม่ ๆ ได้

นอกจากนี้ยังพบว่าอุปสรรคของการสร้างความตื่นตัวทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นในช่วงที่ผ่านมา คือ การขาดพื้นที่แสดงออกทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ และการถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง

2. ทศนะคติที่มีต่อการเลือกตั้งที่กำลังจะเกิดขึ้นในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2562 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะมองว่าประเทศควรที่จะได้รับการแก้ไขปัญหามาตามระบอบประชาธิปไตย แต่ด้วยข้อจำกัดหลาย ๆ อย่างทำให้นักศึกษาคิดว่าการเลือกตั้งครั้งนี้อาจไม่เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง และรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเมืองรูปแบบเดิมดังนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงอยากเลือกคนรุ่นใหม่เข้าไปทำงานใน

สภาผู้แทนราษฎร โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกพรรคอนาคตใหม่ โดยหวังว่าจะได้เห็น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในรูปแบบที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดขอนแก่น ซึ่งที่เป็นที่ตั้งของ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยผู้สมัครจากพรรคอนาคตใหม่สามารถชนะการเลือกตั้งในเขต เลือกตั้งนี้ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น, 2562)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้กำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่นเท่านั้น เพื่อให้เห็นความตื่นตัวทางการเมืองในภาพรวมควรศึกษา ความคิดเห็นจากนักศึกษาในระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาจากทั่วประเทศ
2. การศึกษาความตื่นตัวทางการเมืองในครั้งนี้เป็นการศึกษาความตื่นตัวใน คนรุ่นใหม่ที่อยู่ในสถานศึกษา ดังนั้นถ้ามีผู้สนใจศึกษาเรื่องความตื่นตัวทางการเมืองของ คนรุ่นใหม่อย่างจริงจัง ควรศึกษากลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เป็นวัยแรงงาน และกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา จะทำให้เห็นแนวทางทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชัยอนันต์ สมุทวณิช และเชาวนะ ไตรมาศ. (2556). *ข้อมูลพื้นฐาน 80 ปี ประชาธิปไตยไทย 2475-2555*. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เพรส จำกัด.
- ทีมข่าวการเมือง Voice TV. (2562, 24 เมษายน). รอเลือกตั้งครั้งแรก! คนรุ่นใหม่ 5.6 ล้านเสียง เท่ากับ 71 ส.ส. *Voice online*. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 18, 2562, จาก <http://www.voicetv.co.th/read/BJ3KjKn3f>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุริยสาส์น.
- ภูสิทธิ์ ชันติกุล. (2553). *รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2529). *วัฒนธรรมทางการเมืองและการกล่อมเกลารับรู้ทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- วรา วัฒนางูตรพร. (2545). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของอินเทอร์เน็ตในการสร้างความตื่นตัวทางการเมืองและพฤติกรรมการเปิดรับเนื้อหาข่าวสารการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองบนอินเทอร์เน็ต: ศึกษาเฉพาะกรณีเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 6 มกราคม 2544* (วิทยานิพนธ์). สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วัฒนา เช่งไพเราะ. (2555). *ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ช่วงปี พ.ศ.2549-2554* (ดุขนิพนธ์). สาขาสื่อสารการเมือง วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.
- วิทยากร เชียงกุล. (2556, 7 ตุลาคม). บทบาทนิสิตนักศึกษาไทยในรอบ 40 ปี. *หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ*. สืบค้นเมื่อ พฤศจิกายน 25, 2561, จาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/534554>
- สมปอง รักษาธรรม. (2552). *ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในพื้นที่ภาคใต้กับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ.2549-2552: ศึกษากรณีเปรียบเทียบนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 5 จังหวัดภาคใต้* (ดุขนิพนธ์). สาขาสื่อสารการเมือง วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.
- สรณ์ชัย กำจาย. (2549). *เหตุผลที่ไม่ไปเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี 2548 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์). สาขาวิชาสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น. (2562). *สรุปผลรวมคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น วันที่ 24 มีนาคม 2562*. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 19, 2562, จาก https://www.ect.go.th/khonkaen/ewt_dl_link.php?nid=205&filename=index
- สืบบงษ์ สุขะมงคล. (2557). *การบริหารจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2544-2555 [ฉบับอิเล็กทรอนิกส์]*. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 15(1), หน้า 39-55. จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jkbu/article/view/25259>

Bloom, B. S. (1967). *Evaluation of learning in secorndary school*. New York: McGraw-Hill.